

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedkyně JUDr. Marie Žiškové a soudců JUDr. Lenky Kaniové a JUDr. Filipa Dienstbiera v právní věci žalobce: **Ing. P. H.**, proti žalované: **Státní veterinární správa, Ústřední veterinární správa,** se sídlem Slezská 100/7, Praha 2, o žalobě proti rozhodnutí žalované ze dne 26. 7. 2017, č. j. SVS/2017/069321-G, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem, pobočka Liberec, ze dne 14. 11. 2017, č. j. 59 A 90/2017 - 58,

takto:

I. Návrh žalobce na ustanovení zástupce se zamítá.

II. Kasační stížnost se zamítá.

III. Žalobce nemá právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

IV. Žalovanému se náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti nepřiznává.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci a řízení před krajským soudem

[1] Rozhodnutím žalované bylo částečně změněno a ve zbytku potvrzeno rozhodnutí správního orgánu I. stupně o uložení pokuty ve výši 8.000 Kč za spáchání správního deliktu dle § 72 odst. 1 písm. a) zákona č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů, kterého se měl žalobce dopustit tím, že nezabezpečil provedení zdravotních zkoušek u tří samic skotu, které choval a měl tak porušit § 5 odst. 1 písm. a) citovaného zákona.

[2] V řízení o žalobě proti výše uvedenému rozhodnutí žalované požádal žalobce o osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce z řad advokátů. Tuto žádost

odůvodnil tím, že soudy zneužívají jeho sociálního vyloučení, neboť je bezdomovec a nedoručují mu písemnosti. Ustanovený advokát by tak žalobci sloužil jako poštovní doručovatel.

[3] Krajský soud v záhlaví uvedeným usnesením přiznal žalobci osvobození od soudních poplatků v rozsahu 50 % a návrh na ustanovení zástupce zamítl.

[4] K osvobození od osudních poplatků soud uvedl, že přestože jediným příjmem žalobce je vdovecký důchod ve výši 5.897 Kč, nelze jeho situaci považovat za výjimečnou, která by odůvodňovala zvlášť závažné důvody k přiznání úplného osvobození od soudních poplatků. I když se žalobce nachází v tíživé majetkové situaci, krajský soud přihlédl k tomu, že netrpí žádnými zdravotními obtížemi, které by mu znemožňovaly pracovní činnost, dále ke skutečnosti, že byl žalobce jmenován likvidátorem společnosti METALGAS, s. r. o., v likvidaci, a k tomu, že je veden v evidenci zemědělských podnikatelů. Částečné osvobození od soudních poplatků soud zvolil také vzhledem k zachování určité míry odpovědnosti žalobce za vedení sporu a přihlédl také k předmětu sporu.

[5] K zamítnutí ustanovení zástupce soud vyslovil, že v souladu s § 35 odst. 8 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (s. ř. s.) musí být splněny dvě podmínky: 1. jde o účastníka, u něhož jsou dány předpoklady pro osvobození od soudních poplatků, 2. je to nezbytně třeba k ochraně jeho zájmů.

[6] Soud se zaměřil na zkoumání druhé podmínky, tedy zda je ustanovení zástupce z řad advokátů nezbytně třeba k ochraně zájmů žalobce. Tato podmínka dle jeho názoru nebyla splněna. O ustanovení zástupce požádal žalobce z důvodu toho, aby mu mohlo být prostřednictvím advokáta řádně doručováno. K tomu soud uvedl, že účelem ustanovení zástupce je poskytnutí kvalifikovaných právních služeb, nikoliv zajištění funkce týkající se doručování písemností. Z obsahu soudního spisu potíže s doručováním písemností na žalobcem uvedenou adresu neplynou. Z obsahu žaloby pak dle soudu bylo zřejmé, že žalobce zná svá práva, která uplatňuje, je aktivní a nejedná se o mimořádně složitou věc, která by vyžadovala právní pomoc.

II. Kasační stížnost

[7] Proti usnesení krajského soudu podal žalobce (stěžovatel) kasační stížnost.

[8] Stěžovatel v podané kasační stížnosti namítá, že si nemůže dovolit platit žádné poplatky, neboť je bezdomovec, byl vyhnán z domova a byly mu rozkradeny všechny důležité doklady.

[9] Argumenty uvedené v napadeném usnesení jsou dle stěžovatele liché, byl z funkce likvidátora odvolán z důvodu nekontaktnosti. Skutečnost, že je veden jako zemědělský podnikatel, nemůže ovlivnit, na uvedené adrese nikdy nebydlel a jeho identifikační číslo bylo zrušeno z důvodu jeho vyhnání z domova.

[10] Zároveň stěžovatel požádal Nejvyšší správní soud o ustanovení advokáta pro povinné zastoupení v řízení o kasační stížnosti.

III. Posouzení věci Nejvyšším správním soudem

[11] Nejvyšší správní soud posoudil kasační stížnost jako přípustnou a včasnou. Napadené usnesení krajského soudu přezkoumal v rozsahu uplatněných kasačních námitek (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.), neshledal přitom vady, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti.

[12] Nejprve se soud zabýval stěžovatelovu žádostí o ustanovení advokáta pro řízení o kasační stížnosti. Zastoupení advokátem ve smyslu § 105 odst. 2 s. ř. s. není v nynějším řízení nutné, s ohledem na jeho specifické okolnosti. Předmětem přezkumu totiž není rozhodnutí krajského soudu o návrhu ve věci samé (o žalobě), či o jiném návrhu, jehož podání je spojeno s poplatkovou povinností [§ 1 písm. a), § 2 odst. 2 písm. b) a § 4 odst. 1 písm. d) zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích] (srov. usnesení rozšířeného senátu ze dne 9. 6. 2015, č. j. 1 As 196/2014 - 19, č. 3271/2015 Sb. NSS, bod 28 a 29). Zároveň dle soudu je předmětem řízení o kasační stížnosti natolik jednoduchá otázka, že k ochraně práv stěžovatele není advokáta nezbytně třeba (srov. § 35 odst. 8 s. ř. s.). Proto soud žádost stěžovatele o ustanovení advokáta výrokem I. tohoto rozsudku zamítl.

[13] Dále Nejvyšší správní soud posoudil námitky uplatněné stěžovatelem ve vztahu k neosvobození od soudních poplatků a neustanovení zástupce. Kasační stížnost není důvodná.

[14] Osvobození od soudních poplatků upravuje § 36 odst. 3 s. ř. s.: *„[ú]častník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu zčásti osvobozen od soudních poplatků. Přiznat účastníkovi osvobození od soudních poplatků zcela lze pouze výjimečně, jsou-li pro to zvlášť závažné důvody, a toto rozhodnutí musí být odůvodněno. Dospěje-li však soud k závěru, že návrh zjevně nemůže být úspěšný, takovou žádost zamítne.*“

[15] Nejvyšší správní soud v prvé řadě uvádí, že při rozhodování o přiznání osvobození od soudních poplatků je nutno vycházet z toho, že *„§ 36 odst. 3 s. ř. s. stanoví výjimku z pravidla - soudní poplatky jsou účastníci řízení z dobrých důvodů (zejména kvůli omezení podání k soudům na ta, která jsou vskutku vážně míněna, a kvůli částečnému krytí nákladů na fungování justice) zásadně povinni platit a pouze výjimečně mají být od této povinnosti osvobozeni*“ (usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 5. 2010, č. j. 1 As 70/2008 - 74, č. 2099/2010 Sb. NSS).

[16] Současně při posuzování návrhu na osvobození od soudních poplatků bere Nejvyšší správní soud v potaz účel institutu osvobození. Tímto účelem je ochrana práv účastníka řízení, pokud by mu mohla vzniknout vážná újma na jeho právech kvůli nedostatku finančních prostředků, který by mu v důsledku neschopnosti zaplatit soudní poplatek bránil účinně chránit svá práva v řízení před soudem. Smyslem tohoto institutu není

kompenzovat navrhovateli finanční zátěž spojenou se soudním řízením, ale zajistit přístup k soudu.

[17] Je třeba mít na paměti, že krajskému soudu je ponechána jistá míra vlastního uvážení při rozhodování o osvobození od soudních poplatků. Jedná se vždy o vysoce individualizované rozhodnutí, které nelze žádným způsobem paušalizovat a stanovit pro takové rozhodnutí přesná a neměnná kritéria. Krajský soud v nynější věci uznal stěžovatelovu obtížnou sociální situaci, z toho důvodu mu také částečné osvobození od soudních poplatků přiznal. Akcentoval však nutnost zachování určité míry odpovědnosti stěžovatele za výsledek řízení, tedy regulativní funkci soudního poplatku.

[18] Stěžovatel ani v kasační stížnosti neuvádí *zvlášť závažné důvody*, které by odůvodňovaly aplikaci tohoto výjimečného institutu v plném rozsahu odlišně od posouzení krajským soudem. Jak otázka funkce likvidátora, tak vedení v evidenci zemědělského podnikatele jsou v této souvislosti nerozhodné.

[19] Stěžovateli lze přisvědčit, že Krajský soud v Ústí nad Labem – pobočka v Liberci vydal dne 13. 11. 2017 usnesení č. j. 38 Cm 28/2016 - 52, kterým stěžovatele odvolal z funkce likvidátora společnosti z důvodu neplnění stanovených povinností, neboť nezveřejnil v Obchodním věstníku vstup právnické osoby do likvidace s výzvou věřitelům k přihlášení pohledávek. Toto usnesení bylo doručeno rejstříkovému soudu dne 20. 12. 2017, který jej dne 21. 12. 2017 zveřejnil. V době rozhodování o osvobození od soudních poplatků tedy krajský soud neměl toto rozhodnutí k dispozici. Dle Nejvyššího správního soudu však výše uvedené svědčí spíše o nezodpovědném přístupu stěžovatele k plnění uložených povinností a žádným způsobem nevyjasňuje, proč by měl být stěžovatel osvobozen od soudních poplatků v plné výši.

[20] Stěžovatel v prohlášení o svých osobních a majetkových poměrech neuvedl žádné náklady mimo ročního poplatku za odpad ve výši 450 Kč. Za příjem označil pouze vdovecký důchod ve výši 5.897 Kč. Tato částka je skutečně nízká, lze se proto domnívat, že v případě snahy stěžovatele řešit svoji sociální situaci by mohl dosáhnout na některou z dávek sociální pomoci. Krajský soud považoval za významnou také okolnost, že stěžovatel sám uvedl, že nemá žádné zdravotní problémy, které by mu znemožňovaly pracovní činnost. Skutečnost, že je stěžovatel zapsán v evidenci zemědělských podnikatelů, vzal krajský soud do úvahy v této souvislosti jako možný způsob obživy.

[21] Nejvyšší správní soud neshledal, že by krajský soud svou úvahou o osvobození od soudních poplatků ve výši 50 % vybočil ze zákonného rámce a odepřel stěžovateli přístup k soudní ochraně.

[22] Co se týče rozhodnutí o neustanovení advokáta, stěžovatel v kasační stížnosti neuvádí žádné konkrétní námitky směřující proti rozhodnutí krajského soudu, pouze obecně setrvává na své žádosti. Nad rámec kasační argumentace proto Nejvyšší správní soud uvádí pouze následující.

[23] V řízení o žalobě není zastoupení advokátem povinné. K jeho vedení tedy není třeba právního vzdělání. Soudní řád správní však umožňuje, aby byl účastníku řízení

zástupce ustanoven, a to za současného splnění čtyř předpokladů (§ 35 odst. 8 ve spojení s § 36 odst. 3 s. ř. s.): a) je podán návrh na ustanovení zástupce, b) podaný návrh (na zahájení řízení) není zjevně neúspěšný, c) žadatel doložil nedostatek prostředků pro vedení řízení a d) ustanovení zástupce je nezbytně třeba k ochraně navrhovatelových práv (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 17. 9. 2015, č. j. 1 As 197/2015 - 19).

[24] Jak vyplývá z judikatury Nejvyššího správního soudu, soud v souvislosti s posuzováním toho, zda je čtvrtá podmínka splněna, přihlíží k charakteru projednávané věci, k osobnostním poměrům žalující osoby, k úrovni žaloby, případně dalších podání, z nichž lze dovodit úroveň povědomí žalobce o jeho právech v soudním procesu a vůbec právních poměrech v České republice, a také i k tomu, zda je účastník řízení českým občanem a ovládá český jazyk (srov. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 9. 2003, č. j. 1 Azs 5/2003 - 46, č. 108/2004 Sb. NSS, ze dne 26. 2. 2004, č. j. 6 Azs 19/2003 - 45, č. 492/2005 Sb. NSS, ze dne 8. 1. 2013, č. j. 3 As 92/2012 - 34, ze dne 3. 4. 2012, č. j. 1 As 62/2012 - 16, ze dne 31. 5. 2011, č. j. 5 Afs 20/2011 - 62 či ze dne 21. 5. 2015, č. j. 7 As 84/2015 - 14 aj.).

[25] Nejvyšší správní soud se již dříve vyjádřil (srov. rozsudek ze dne 27. 5. 2004, č. j. 4 As 21/2004 - 64), že největší nároky po odborné stránce klade na účastníka řízení formulování samotného návrhu (žaloby). Z tohoto důvodu je právě žaloba a její obsahová a formální úroveň hlavním kritériem pro závěr soudu o potřebě ochrany práv účastníka.

[26] V posuzované věci lze konstatovat, že stěžovatel je vysokoškolsky vzdělaným českým občanem ovládající český jazyk. Pokud jde pak o samotné úkony činěné stěžovatelem v řízení před krajským soudem, jako stěžejní je nutno posoudit fakt, že stěžovatel byl schopný zformulovat správní žalobu, která byla způsobilým podkladem pro zahájení řízení před krajským soudem, a to včetně obsahových náležitostí v podobě žalobních bodů, v nichž vylíčil, z jakého důvodu správní rozhodnutí žalované napadá. Je tedy seznatelné, že stěžovatel je sám schopen orientovat se v soudním řízení a hájit svá práva soudní cestou.

[27] Nejvyšší správní soud se též ztotožňuje s hodnocením krajského soudu ohledně doručování písemností. Účelem institutu ustanovení advokáta není usnadnění doručování účastníkovi řízení, ale poskytnutí kvalifikované právní pomoci. Stěžovateli nic nebrání zvolit si k usnadnění doručování v řízení před krajským soudem obecného zmocněnce.

[28] Nejvyšší správní soud proto uzavírá, že neshledal v postupu krajského soudu pochybení, resp. že stěžovatel nebyl zkrácen na svých subjektivních právech a nebylo mu odepřeno právo na soudní ochranu.

IV. Závěr a náklady řízení

[29] Z výše uvedených důvodů proto Nejvyšší správní soud zamítl kasační stížnost jako nedůvodnou (§ 110 odst. 1 s. ř. s.). O náhradě nákladů řízení Nejvyšší správní soud rozhodl podle § 60 odst. 1 s. ř. s. za použití § 120 s. ř. s. Stěžovatel nemá právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti, neboť ve věci neměl úspěch. Žalované, které by jinak

jakožto úspěšnému účastníku řízení právo na náhradu nákladu řízení příslušelo, náklady řízení nad rámec její běžné úřední činnosti nevznikly.

P o u č e n í : Proti tomuto rozhodnutí **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 14. března 2018

JUDr. Marie Žišková
předsedkyně senátu